

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ПСИХОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ФІЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФІЛЮ

Людмила КИРИЛЕНКО, Ліна ГОЛУБ

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. Розглядається концепція динамічної системи фізичного виховання, що забезпечує повноцінну психофізичну готовність студентської молоді до життєдіяльності і продуктивної праці на різних етапах оновлення суспільства в Україні, виявлено соціально-економічні передумови фізичного виховання студентської молоді в Україні, проаналізовано сучасний досвід фізичного виховання студентів.

Ключові слова: психофізична підготовка, життєдіяльність, випускник ВНЗ, мотивація, дидактичне наповнення змісту навчального процесу.

Актуальність дослідження. Інтенсивне оновлення соціально-економічної, науково-технічної сфер та духовного життя суспільства на початку ХХІ сторіччя обумовлює високі вимоги до дієздатності особистості бакалаврів, фахівців, магістрів, які покликані взяти активну участь в ініціюванні та організації цього процесу. Особливе значення надається підвищенню рівня їхнього динамічного здоров'я, психофізичних можливостей, від яких повною мірою залежать професійні працездатність, надійність та довголіття. Ці якості особистості фахівців високої кваліфікації традиційно формуються і вдосконалюються у студентські роки засобами фізичного виховання, що здійснюється в межах системи вищої освіти [1].

Тому останнім часом значно активізувалися дослідження, присвячені інтенсифікації психофізичної підготовки до життєдіяльності та праці студентської молоді.

Водночас, у проведених дослідженнях не отримали належного висвітлення значення, повне системне уявлення, реальні прогностичні моделі і технологія фізичного виховання, що здійснюється у ВНЗ на різних етапах розвитку суспільства. Недостатнє дослідження цих питань обмежує можливості та ефективність психофізичної підготовки випускників ВНЗ, знижує їхній професійний потенціал, об'єктивно стримує в певних межах суспільний прогрес. Ситуація, що склалася, визначає подальшу необхідність вирішення протиріччя між потребою фахівців, що володіють високим рівнем психофізичної готовності, виконувати свої суспільні, виробничі та особисті функції та можливістю їхнього фізичного вдосконалення у ВНЗ [2].

Мета статті – розкрити концепцію динамічної системи фізичного виховання, що забезпечує повноцінну психофізичну готовність студентської молоді до життєдіяльності і продуктивної праці на різних етапах оновлення суспільства в Україні.

Ми детально проаналізували соціально-економічні, наукові передумови та сучасний досвід фізичного виховання студентів нашого регіону.

У функціональному аспекті, на думку значної кількості опитаних викладачів (93,3 %), фізичне виховання студентів найближчим часом повинно спрямовуватися на практичну підготовку. Разом з тим опитування показало тенденцію підвищення частки теоретичної і методичної підготовки.

Викладачі вважають, що основними практико-діяльними компонентами фізичного виховання студентів на всіх етапах розвитку вузівської освіти повинні бути загальнокондиційна, спортивна і професійно-прикладна психофізична підготовка.

Більшість викладачів визнає, що дидактичне наповнення практичного розділу фізичного виховання повинно становити, головним чином, засоби і методи традиційних активнорухових циклічних та ігрових видів спорту (легка атлетика, плавання, баскетбол, гандбол,

волейбол, теніс, футбол). Перевагу цим варіантам дидактичного наповнення віддають від 56,73 до 73,08 % опитаних фахівців.

Найдієвішою формою фізичного виховання студентів у теперішній час більшість опитаних викладачів (79,81 %) вважає обов'язкові навчальні заняття, 14,42 % – самостійні, 13,46% – факультативні. 32,69 % висловилися за змішані форми. У найближчі 10 – 15 років 57,69 % експертів також надають перевагу реалізації фізичного виховання студентів через обов'язкові навчальні заняття. 38,46 % вважають, що на цьому етапі будуть ефективні також змішані форми, 17,31 % висловилися за самостійні, 12,50 % – за факультативні заняття. Аналізуючи прояв інтересів студентів у теперішній час до різних форм фізичного виховання, 52,88 % фахівців відмічають підвищення інтересу студентів до обов'язкових, 43,27 % – до факультативних, 29,81 % – до самостійних занять.

Для уточнення ставлення студентів до загальноприйнятих форм організації занять фізичним вихованням було проведено опитування студентів різних курсів. З кількості студентів молодших (1-2) курсів за обов'язкові заняття висловилося – 52,09 %, за факультативні – 32,21 %, за самостійні – 28,82 % відсотків опитаних. З кількості студентів 3-4 курсів 54,93 % висловилося за факультативні, 45,07 % – за самостійні і тільки 24,34 % – за обов'язкові навчальні заняття фізичним вихованням.

Ефективними джерелами інформації, необхідної для забезпечення фізичного виховання, респонденти вважають у теперішній час наукову, усну, масову комунікації.

Більшість опитаних фахівців (від 67,31 до 70,19 %) визнає, що заняття фізичним вихованням студентів сьогодні та в майбутньому успішно можуть проводитися тільки на базі сучасних відкритих і закритих спортивних споруд.

Важливе значення у відповідях експертів надається методам мотивації студентів до занять фізичним вихованням, що можуть принести очікуваний результат. З відповідей експертів виходить, що в майбутньому роль таких методів, як семестровий залік, поточна атестація, щорічне державне тестування буде знижуватися, а таких як відбір для престижної роботи з урахуванням рівня фізичної підготовленості, пропаганда фізичної досконалості, діагностика стану здоров'я, – буде підвищуватися [4].

Щоб з'ясувати різні способи мотивації було виділено чотири групи студентів по 50 осіб. Дві групи студентів (1-2 і 3-4 курсів) мотивувалися тільки за допомогою семестрових заліків із фізичного виховання, до двох інших груп студентів цих же курсів для мотивації їх до регулярних занять фізичним вихованням застосовувався комплекс методів: семестровий залік, поточна атестація, діагностика стану здоров'я, щорічне державне тестування фізичної підготовленості, підсумкова атестація фізичної готовності, пропаганда фізичної досконалості. Критерієм оцінювання ефективності методів було визначено відвідування навчальних і позанавчальних занять з фізичного виховання. В результаті з'ясовано, що при використанні методу мотивації семестрового заліку і поточної атестації відвідування студентів 1-2 курсів навчальних занять становить 79,27 %, позанавчальних занять – 15,95 %, відвідування студентів 3-4 курсів навчальних занять – 65,31 %, позанавчальних занять – 27,63 %. Відвідуваність навчальних і позанавчальних занять студентів, до яких застосовувалася комплексна методика мотивації, виявилася за період, що досліджувався, істотно вище і становить на 1-2 курсах 90,15 %, на старших курсах – 85,94 %. Відвідування позанавчальних занять студентів цих груп також значно краще: на 1-2 курсах – 54,41 %, а на 3-4 курсах – 69,58 %.

У процесі порівняльних дослідів було виявлено також ефективність проведення занять на відкритих найпростіших спортивних спорудах та місцевості.

На основі проведених досліджень, їхнього аналізу та узагальнення зроблено обґрунтовані **висновки** і практичні рекомендації.

1. Здійснення дієвого фізичного виховання студентської молоді в Україні є актуальною проблемою, розв'язання якої має важливе значення для розвитку суспільства, держави, виробництва, фізичного та духовного вдосконалення молодого покоління в теперішній час і в майбутньому.

2. Діяльну організаційно-педагогічну основу моделі ефективного фізичного виховання студентів, що забезпечує фізичну готовність випускників ВНЗ до активної життєдіяльності та продуктивної роботи становить:

- теоретична, методична і практична підготовка, що базується на підставі навчальних (обов'язкових і факультативних) та позанавчальних занять загальнокондиційним, професійно-прикладним психофізіологічним та психофізичним вдосконаленням, спортивним тренуванням, фізичною реабілітацією, фізичними вправами в режимі дня;
- дидактичне наповнення, яке передбачає переважно використання засобів і методів фізкультурної освіти та традиційно популярних серед студентів систем фізичних вправ: легкої атлетики, гімнастики, плавання, спортивних ігор;
- використання соціально дієвого комплексу методів мотивації студентів до занять фізичним вихованням: семестрового заліку, відбирання для престижної роботи з урахуванням рівня фізичної підготовленості, пропаганди фізичного вдосконалення, регулярної діагностики фізичного стану, щорічного державного тестування фізичної підготовленості, поточної та підсумкової атестації після закінчення ВУЗу з видачею паспорту фізичної готовності.

Виконане дослідження виявило доцільність подальшого вдосконалення організаційно-педагогічних основ фізичного виховання студентів у системі вищої освіти України: розробки державного стандарту введення і постановки цієї дисципліни у ВНЗ у різні періоди розвитку суспільства, створення ефективних технологій гуманізації, демократизації, підвищення прикладної дієвості, дидактичного наповнення, інформатизації, мотивації, комп'ютеризації її педагогічного процесу.

Список літератури

1. Національна доктрина розвитку освіти // II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. – К. : МОН, 2001. – С. 137-155
2. Раевский Р. Т. Физическое воспитание как составная часть образования учащейся молодежи / Р. Т. Раевский, С. М. Канишевский, А. В. Домашенко. // Теория і практика фізичного виховання. – 2002. – № 1. – С. 31-37.
3. Студент и общество / А. А. Степин, С. М. Наумкина, Р. Т. Раевский [и др.]. – О., 1998. – 132 с.
4. Фурманов А. Г. Комплексный подход к изучению состояния здоровья и здорового образа жизни студентов вузов различного профиля / А. Г. Фурманов, В. А. Соколов, Е. И. Волжанина // Здоровье студенческой молодежи: достижения науки и практики на современном этапе : сб. ст. междунар. науч.-практ. конф. – Мн. , 2004. – С. 135-144.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СОСТОЯНИЯ ПСИХОФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ВЫПУСКНИКОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ФИЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФИЛЯ.

Л. Г. Кириленко, Л. А. Голуб

Полтавский национальный педагогический университет имени В. Г. Короленка

Аннотация. Рассмотрена концепция динамической системы физического воспитания, обеспечивающая полноценную психофизическую готовность студенческой молодежи к жизнедеятельности и производительному труду на разных этапах обновления общества в Украине. Выявлена социально-экономические предпосылки физического воспитания

студенческой молодежи в Украине, проанализирован современный опыт физического воспитания студентов.

Ключевые слова: психофизическая подготовка, жизнедеятельность, выпускник ВНЗ, мотивация, дидактичное наполнение содержания учебного процесса.

**RETROSPECTIVE ANALYSIS
OF PSYCHOPHYSICAL PREPAREDNESS STATE
OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS GRADUATES
IN PHYSICAL CULTURE**

L. G. Kirilenko, L. A. Golub

Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko

Annotation. The article deals with the conception of physical education dynamic system that provides valuable psychophysical preparedness of students youth for the vital activity and efficient work at different stages of the Ukraine society renovation. Social and economic prerequisites of students youth physical education, in Ukraine have been defined. Modern experience of students physical education has been analysed.

Key words: psychophysical preparedness, vital activity, higher educational institution graduate, motivation, didactics content of educational process.